

Рецензия

за научните и художествените приноси на д-р Мариана Тодорова Дафова във връзка с конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“ в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, специалност Фотография, за нуждите на Факултет изобразителни изкуства, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив

I. Данни за процедурата и конкурса.

Конкурсът за заемане на академична длъжност „доцент“ в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, специалност Фотография, е обявен в Държавен вестник, бр. 63 от 25.07. 2023 г. Документи за участие в конкурса е подал един единствен кандидат – д-р Мариана Тодорова Дафова. Документите отговарят на всички изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България. От подадените документи става ясно, че кандидатката успява да покрие изискуемия минимум от точки за длъжността „доцент“: всички попълнени данни в наукометричната таблица са верни и са снабдени с доказателствен материал. За целта на провеждането на конкурса с ректорска заповед № РД-27-122/ 21.09. 2023 г. е назначено научно жури. Няма нарушения

п
о

II. Данни за кандидата.

Д-р Мариана Тодорова Дафова е завършила специалността фотография (магистърска степен) в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ през 2006 г. Преподавател е в Академията по дисциплините История на фотографията, Фотографско изкуство на XX и XXI век, Приложна фотография и Мениджмънт и презентация на фотографията. През 2022 г. Мариана Дафова защитава успешно докторска дисертация на тема „Време и трансформация във фотографията“.

р
а
т
а

В качеството си на практикуващ фотограф тя е автор на множество самостоятелни изложби, измежду които „Мама, как си, мама“ (октомври 2021), „Време и трансформация на едно училище в село Хвойна“ (2017), „Пловдив – през сърцето ми“ (2012) и „Моите големи приятели“ (2009/2010). Измежду участията ѝ в общи участия у нас и в чужбина могат да бъдат изтъкнати присъствията на авторката в редица представителни изложби като „Пловдив – най-старият жив град на Европа“ (Лайпциг, 2020), в изложбата „Старинен Пловдив – наследство от хилядолетия“ в Българския културен институт във Варшава (2017), както и във форума Международни фотографски срещи Пловдив още през 2006 г. Нейни фотографии са публикувани в луксозното издание „Пловдив – древен и жив“ на издателство „Летера“.

Наред със своята работа като преподавател и фотограф Мариана Камбурова участва активно в съставянето на концепциите, в подготовката и участието на студентските изложби на специалност Фотография. Заедно със своите колеги тя разработва вътрешни проекти, насочени към развитието на специалността и към нейната публична видимост. Тези проекти са получили целево финансиране от Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство Пловдив и са били изпълнени прецизно от кандидатката и колегите ѝ от специалност Фотография.

III. Описание на дейността на кандидата

Дейността на д-р Мариана Дафова, свързана с участието ѝ в настоящия конкурс, обхваща художествено-творчески, научни и преподавателски изяви. Д-р Дафова е открила в своето портфолио пет самостоятелни изложби в рамките на последните четиринадесет години. Това са „Мама, как си, мама“ – изложба в рамките на Международни фотографски срещи, Пловдив (16-31 октомври 2021); „Ние бяхме тук“ (5-16 декември 2017) – изложба в Дом на културата „Борис Христов“; „Пловдив - през сърцето ми“ (май 2012) в пространството VARAKA; „Хвойна през четири сезона“ в село Хвойна (2012); „Моите големи приятели“ Мариана Дафова и нейните художествени интереси в областите на

документалния фоторазказ и фотографския портрет, както и проблемите на темпоралното отстояние като същностна характеристика на фотографското изображение. Към това следва да се прибавят други характерни акценти, които са свързани с възможностите на изложбата като комплексно художествено произведение: концепции на отделните участия, кореспонденции със средата на излагане (особено в случая със село Хвойна), наличие на завръщащи се лайтмотивни конструкции, следи на интертекстуалност и т.н. – На това място маркирам забележката, че отделните фотографии трябва да личат ясно (в това число поотделно) в портфолиото не само за външните членове на научното жури и не само с цел припомняне за тези, които вероятно вече са гледали изложбите, а на първо място заради целостта на кандидатурата и единството на нейните постижения.

Въз основа на защитения докторат Мариана Дафова има издадена книга със същото заглавие: „Време и трансформация във фотографията“. Монографията обвързва отделни фокуси от различни моменти в историята на фотографията, от една страна, и постановки от теоретическата рефлексия върху фотографското изображение (Валтер Бенямин, Зигфрид Кракауер, Ролан Барт), от друга. Това е проблематика, свързана с преподаването, но и очертаваща важно погранично пространство между „теорията“, историческите проявления и „практиката“. Затова опитът с дисертационния труд е от съществено значение както за д-р Камбурова и нейното научно израстване, така и за нейните студенти. Трети текстови корпус в монографията събира отделни интерпретации, посветени както на характерни проблеми, свързани с измеренията на времето във фотографското изображение, така и с конкретни наблюдения върху творчеството на някои автори (Томас Хаузер, Йоахим Шмит, Соня Станкова и т. н.). Сред добрите попадения тук заслужава да се отбележи разделът за проблематизирането на понятието „намерена фотография“, изведено непосредствено от след-дадаистката представа за „objet trouvé“ – сам по себе си взел за монографически разработки, провокирал множество аналитични и културноисторически погледи – територия, на която вече са се срещали в

пространството на идеите например фигурите на Валтер Бенямин и Сюзън Зонтаг.

Със сигурност може да се каже, че чрез събиране и настройване на отделните сегменти на тази работа можеше да се получи много по-плътна картина – по-дълбока в своята теоретическа база, по-последователна в основаването си в модернистичния проект на фотографията (най-малкото заради видимостта на стъпките на Бенямин), по-изобретателна в собствените си анализи. Но трябва да се има предвид, че постигането на подобна плътност и дълбочина е твърде трудна задача, която поне у нас не е намерила своето решение. В параметрите на своите частни (или частични) решения основният научен труд на Мариана Дафова предлага напълно удовлетворителни и – особено важно – приложими в преподавателската практика на авторката резултати.

За новите научни посоки на д-р Мариана Дафова е показателна статията ѝ „Съвременната визуална концепция във фотографията: Фотографски предизвикателства пред студентите по фотография“, написана въз основа на доклада ѝ в тазгодишните Пролетни научни четения в АМГИИ (с приложено удостоверение, че материалът ще излезе в сборник). В нея авторката продължава надграждането на своите наблюдения върху природата на фотографския образ, като обвързва изложените представи за концептуалност с работите на своите студенти. При това като естествена трансмисия между двете звена се явяват приносът и присъствието на преподавателя, който насочва погледа на младите творци във връзка с дискутираните проблеми по време на занятията. При по-нататъшни изследвания в тази насока е необходимо по-ясното дефиниране (в това число с надеждни научни източници) на понятието за концептуална фотография.

Описанието на преподавателската дейност на д-р Мариана Дафова бе набелязано в т. II. Тук в плана на вече казаното ще допълня само ролята на преподавателското присъствие като значим посредник между творческата и научната комуникация, както и в диалога между поколенията.

IV. Научни и художественотворчески приноси

– Фотографията в България продължава да се развива – независимо от някои единични усилия и постижения – като подчертано практическа (и прагматическа) област. В този контекст всяко усилие за концептуализиране и теоретическа рефлексия може да се възприема като принос. Самото последователно присъствие в тази област, полагането на всекидневни усилия по разпространение на познанието за фотографията сред младите практики, заплени (ако не и заслепени) от бързоразвиващите се възможности на техниката, представлява несъмнен успех.

– Опитът за писане на територията на рефлексията върху фотографското изображение изисква немалко смелост и самоотверженост, най-малко доколкото в тази сфера хуманитаристиката по света е постигнала много, като при това във всеки един момент успява да бъде на равнището на една забележителна художествена практика. У нас обаче – не е излишно да кажем – липсва както задълбочена и изобретателна хуманитаристика, така и проникновена и въздействаща практика. В този план приносът на д-р Мариана Дафова се състои най-напред в осъзнаването на този дефицит, след това в неговото очертаване като необходимо междинно звено между „теория“ и „практика“ и не на последно място в постепенната работа за запълването на този дефицит – както със създаване на научни разработки, така и с практически занятия и задачи, търсещи природата на фотографския образ.

– Монографичната разработка на д-р Мариана Дафова има принос в свързването и взаимното сговаряне на различни области от фотографската проблематика: исторически проблемни ядра (например проблема за скъсяването на времето за експонация); гледни точки на рефлексия върху фотографското изображение, които поставят примерни акценти върху исторически възли (пример с отношението на фотографията към културата на сюрреализма); интерпретативни опити, съчетаващи утвърдени в научната литература подходи и собствен анализ.

– Художествените изяви на д-р Мариана Дафова имат също принос в процеса на важното посредничество между „теория“ и „практика“. Те не просто показват на

обучаемите възможни посоки, но и очертават границите на едно интензивно дискуссионно поле, в което се включва и проблемното говорене за природата и историческото развитие на фотографския образ, за различните роли и функции, които този образ поема и изпълнява в различни социални и културни условия.

В заключение, въз основа на приносите на д-р Мариана Тодорова Дафова в нейните преподавателски, научни и художествени търсения предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди академична длъжност „доцент“ в професионално направление 8.2. Изобразително изкуство, специалност Фотография, и гласувам „за“.

Проф. д-р Галина Лардева

ноември 2023 г.